

СЕКЦІЯ 3.

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕС. СІМЕЙНЕ ПРАВО. ТРУДОВЕ ПРАВО. ПРАВО СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ. МІЖНАРОДНЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

ПОНЯТТЯ «ПРОДЮСЕР» У ЦИВІЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

*АКСЮТИНА Анастасія Володимирівна,
старший викладач кафедри цивільно-
правових дисциплін Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ*

Останнім часом процес створення літературно-художніх творів відбувається авторами у тісній співпраці із продюсерами, які здійснюють організаційні, маркетингові, фінансові функції щодо створення та використання результату творчої діяльності. З метою удосконалення термінологічного апарату цивільного законодавства, а також усунення протиріч між поняттями, які використовуються в сфері інтелектуальної власності, існує нагальна необхідність визначити і дослідити такий термін як «продюсер». Так, в понятійний апарат цивільного права введено лише одне поняття «продюсер фільму» – під яким розуміється фізична або юридична особа, яка організує та фінансує створення аудіовізуального твору [1], або яка бере на себе ініціативу і відповідальність за фінансування, виробництво та розповсюдження фільму [2].

Як відомо, слово «продюсер» – англійського походження (від лат. «створювати», «проводити») і означає довірену особу кінокомпанії яка здійснює ідейно-художній та організаційно-фінансовий контроль за постановкою фільму. Якщо звернутися до словника іншомовних слів, то під продюсером розуміється адміністративно-фінансовий організатор діяльності зі здійснення певного комерційного проекту (різних шоу, концертів, телепрограм, запису альбомів, дисків, відеокліпів, тощо) [3]. Великий тлумачний словник визначає продюсера, як адміністративного та фінансового організатора діяльності співака або естрадного ансамблю (концертів, гастролів, музичних альбомів, та ін.) [4]. Як бачимо, на даний час в цивільному праві термін продюсер розглядається достатньо вузько, і лише обмежується діяльністю з виробництва фільму.

Якщо звернутися до міжнародного досвіду, то наприклад у США розроблений своєрідний «табелю о рангах» продюсерських спеціальностей, за яким розрізняють:

Креативний продюсер – який забезпечує всі етапи виробничого процесу, включаючи вибір кіносценариста, призначення акторів, вибір композитора. Ця людина відповідає перед виробничою компанією за те, щоб фільм не вийшов за рамки бюджету.

Виконавчий продюсер – це особа яка відповідальна за поєднання фінансової і креативної (творчої) складових кіновиробництва.

Лінійний продюсер – у фільмах з великим бюджетом паралельно працюють дві особи: директор картини і лінійний продюсер. Досвідчений лінійний продюсер витрачає стільки часу, скільки необхідно, щоб визначити, в якому саме виробничому моменті бюджет перевищує необхідні витрати, і де фінансування недостатньо, дефіцитне.

Помічник продюсера – ця посада включає в себе широкий круг обов'язків, але звичайно помічник продюсера саме допомагає продюсеру. В деяких випадках, особливо в Європі, помічник продюсера фактично виконує усі обов'язки лінійного продюсера [5, с. 107]. Однак, така розробка продюсерських спеціальностей має більшою мірою організаційне а не юридичне значення.

Необхідно легально визначити поняття «продюсер» шляхом прийняття відповідних правових норм, але виникає питання, чи доцільно вживати у нормативно-правових актах слова іншомовного походження. Існує думка, що при застосуванні термінів у законах, перевагу треба віддавати слову українського походження за винятком випадків, коли український варіант став архаїзмом і в загальноживаній мові не використовується. При конкуренції зі словами іншомовного походження перевага надається більш відомому слову [6, с. 155]. Необхідно зазначити, що входження в національну мову іншомовних слів відбувається протягом тривалого часу, який є тим фільтром, котрий залишає уживаними лише невелику частину іншомовних слів з усього масиву «модних» слів та термінів. Скороспіле закріплення у нормативно-правових актах іншомовних слів без навіть спроби замінити українським терміном, розмиває єдність української мови та досканолості юридичної техніки. Тим не менш, враховуючи сучасні умови розвитку постіндустріального суспільства, впровадження новітніх сучасних інформаційних технологій, поява нових видів творчої діяльності, зростає потреба в застосуванні спеціальних знань в творчій діяльності задля успішної їх реалізації, і носієм цих спеціальних знань в даній сфері є продюсер.

Вживання у цивільному обороті терміну «продюсер» є виправданим, оскільки: по-перше, термін «продюсер» є загальноживаним в закордонній практиці, про це свідчить не тільки американський досвід, а і досвід інших європейських країн, зокрема, в Британському театрі продюсерами називають режисерів-постановників вистав, у бродвейському театрі продюсер працює разом з власником театру. Більшість п'єс сучасних американських драматургів, поставлених на Нью-Йоркській сцені (окрім тих що є національним надбанням) ставляться за Затвердженням Постановочним Контрактом (ЗПК) Гільдії Драматургів в результаті переговорів між продюсером і автором з дозволу Гільдії [7, с. 201].

По-друге, виходячи із самого визначення поняття «продюсер», можна зробити висновок, що це особа яка не тільки здійснює організаторські функції, але бере на себе комерційні ризики та фінансову відповідальність за результати творчого проекту а також бере участь в розподілі прибутку. Тому вживання такого іншомовного слова в законодавстві є виправданим, оскільки адекватного замінника, який би найбільш повно відображав суть функцій даної особи немає. Існує синонім як творець, але всю повноту прав та обов'язків даний термін не відображає, оскільки чинне законодавство України творцями визнає авторів, тобто фізичних осіб, творчою працею якої створений об'єкт права інтелектуальної власності, нічого не кажучи про його організаторські функції.

Щодо визначення поняття «продюсер» відомий російський продюсер І.І. Прігожин зазначав, що у бізнесі аудіозаписів продюсер поєднує ролі менеджера, директора, промоутера, антрепренера. Він відповідає за контроль і реалізацію творчого продукту. Тобто відповідає за оптимізацію творчого процесу (знаходить і вибирає

пісні, займається аранжуваннями, визначає остаточний саунд), бере на себе адміністративну роботу (контролює бюджет, підписує контракти, координує турне), підбирає професійну бригаду, аналізує ринок і підготовляє рекламну компанію [8, с. 126].

Отже, на нашу думку, продюсер – це фізична чи юридична особа, що проводить діяльність, спрямовану на створення комерційно привабливого продукту в сфері мистецтва шляхом здійснення довгострокових творчих та/або матеріальних вкладень в об'єкт у поєднанні зі здійсненням організаційних, технічних, рекламних, забезпечувальних функцій, а також фінансового, кадрового й іншого видів контролю за процесом «творчого виробництва».

З метою уніфікації, уникнення розпорошення та протиріч між різними поняттями в сфері інтелектуальної власності, а також враховуючи багатогранну правову природу продюсерської діяльності, яка в свою чергу передбачає великий обсяг прав та обов'язків сторін – учасників такого правочину доцільним вбачається введення на законодавчому рівні поняття «продюсер», що також буде сприяти входженню України в Європейську спільноту.

Список використаних джерел:

1. Про авторське право і суміжні права: Закон України від 23.12.1993 р. №3792-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 13. ст. 64.
2. Про кінематографію. Закон України від 13.01.1998 р. №9/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 22. ст. 114.
3. Новий словник іншомовних слів: близько 40 000 сл. і словосполучень / За ред. Л.І. Шевченко. Київ, 2008. 672 с.
4. Великий тлумачний словник. Сучасна українська мова. Донецьк, 2008. 704 с.
5. Атанесян А. «Наука продюсировать». *Искусство кино*. 2003. № 11. 107 с.
6. Законодательная техника: Научно-практическое пособие. Москва, 2000, 272 с.
7. Ленгли С. Театральний менеджмент і продюсерство. Американський досвід / Переклад з англ. І.Д. Безгіна. Київ, 2000. 640 с.
8. Пригожин И.И. Политика – вершина шоу-бизнеса. Москва, 2001. 320 с.

